

## ФАКУЛТЕТ ТЕХНИЧКИХ НАУКА

## ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

<b>I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ</b>
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију 01.06.2017, декан Факултета техничких наука на предлог Наставно-научног већа и Катедре, решење број 012-199/41-2014</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Др Дарко Реба, ванредни професор, Архитектонско-урбанистичко планирање, пројектовање и теорија, 25.02.2013, Факултет техничких наука, Нови Сад (председник комисије)</p> <p>2. Др Јелена Атанацковић Јеличић, ванредни професор, Архитектонско-урбанистичко планирање, пројектовање и теорија, 25.09.2012, Факултет техничких наука, Нови Сад (члан)</p> <p>3. Др Игор Мараш, доцент, Архитектонско-урбанистичко планирање, пројектовање и теорија, 01.02.2015, Факултет техничких наука, Нови Сад (члан)</p> <p>4. Др Александра Ђукић, ванредни професор, Урбанизам и просторно планирање, 16.04.2013, Архитектонски факултет, Београд</p> <p>5. Др Милица Костреш, доцент, Архитектонско-урбанистичко планирање, пројектовање и теорија, 25.09.2012, Факултет техничких наука, Нови Сад (ментор)</p>
<b>II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ</b>
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Марина, Ђорђе, Царевић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 20.01.1984, Нови Сад, Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду, Архитектура и урбанизам, Дипломирани инжењер архитектуре – мастер</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2008, Архитектура и урбанизам</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: /</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: /</p>
<b>III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:</b>
<b>Мешовите намене – кључни параметар планирања савремених градова</b>

#### **IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација под насловом "Мешовите намене - кључни параметар планирања савремених градова", кандидаткиње Марине Царевих изложена је у 9 поглавља на укупно 215 страница писаног текста. Наслов, општа документација, садржај рада и резимеи дати су на укупно 7 страна испред основног текста. Дисертација садржи 59 слика, 17 табела, 27 графикана и 10 прилога.

Структура рада је следећа:

1. Увод (стр. 1-14)
  2. Појмовни оквир и теоријске основе (стр. 15-30)
  3. Мешовита намена - шири друштвено-економски контекст (стр. 31-37)
  4. Основни урбани феномени у контексту мешовите намене (стр. 38-46)
  5. Класификација (стр. 47-61)
  6. Значај квантитативних показатеља за мешовиту намену и дефинисање индекса мешовите намене (стр. 62-75)
  7. Мешовита намена на подручју града Новог Сада (стр. 76-166)
  8. Смернице за унапређење стратегије комбиновања намена (стр. 167-176)
  9. Завршне напомене и закључци (стр. 177-184)
- Библиографија (стр. 185-194)  
Попис и извори илустрација, табела и графикана (стр. 195-201)  
Прилози (стр. 202-212)  
Индекс имена и појмова (стр. 213-214)  
Биографија кандидата (стр. 215)

#### **V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

##### **Поглавље 1: Увод**

У уводу су дефинисани предмет истраживања и полазна становишта, описани мотиви и циљеви истраживања, те изнете хипотезе. Извршена је анализа претходних истраживања и јасно објашњена примењена методологија, као и могућност примене очекиваних резултата.

##### **Поглавље 2: Појмовни оквир и теоријске основе**

Друго поглавље представља теоријско полазиште у изучавању предмета истраживања. Овде је пре свега приказан сам термин намене земљишта, размотрени су принципи развоја урбаних намена, а затим дефинисан и појам мешовите намене. Феномен мешовите намене је сагледан целовито, као део стратегије одрживог развоја градова, узимајући у обзир бројне позитивне аспекте оваквог начина планирања, али и ограничења и препреке у имплементацији, као и критике овог концепта.

##### **Поглавље 3: Мешовита намена - шири друштвено-економски контекст**

У трећем поглављу укратко су анализирани различити начини организације градова током историје, приказан је континуитет, али и дисконтинуитет у организацији градских намена, са акцентом на актуелни друштвено-економски контекст. Оцењено је да су, због промена у начину пословања и производње у савременом деиндустријализованом граду, могућности за компактну изградњу мешовите намене веома велике, те је наглашен значај комбиновања намена у простору за урбани начин живота и подстицање социјалних интеракција и кохезије.

##### **Поглавље 4: Основни урбани феномени у контексту мешовите намене**

Са циљем што потпунијег разумевања саме концепције мешовитих намена, у четвртном поглављу су у оквиру мешовите намене тумачени саобраћај, јавни простори, морфологија и урбанитет, а анализе су биле значајне при утврђивању утицаја мешовитих намена на град и градске процесе, као и обрнуто, како би се схватиле последице ових релација на квалитет урбаног окружења, али и како би се утврдили критеријуми и параметри за анализу мешовите намене на конкретном предмету истраживања.

##### **Поглавље 5: Класификација**

У петом поглављу приказани су различити начини комбиновања намена и образложени разлози за одабир суседства као релевантног просторног обухвата за анализу мешовите намене у

дисертацији. С обзиром на овако дефинисан оквир успостављене су и одређене типолошке групе, а два базична својства на основу којих је направљена подела јесу преовлађујућа намена и морфологија.

#### **Поглавље 6: Значај квантитативних показатеља за мешовиту намену и дефинисање индекса мешовите намене**

Проблему утврђивања релевантних нумеричких показатеља за анализу простора у дисертацији је приступљено са посебном пажњом. Одабран је сет нумеричких показатеља који се користе у планерској пракси и који су анализирани у светлу мешовите намене на нивоу суседства – величина града, индекс заузетости, индекс изграђености, густина насељености, густина мреже, индекс пространости и учешће пословног у укупно изграђеном простору. Као допринос квантитативном одређењу мешовите намене, у раду је анализиран и индекс мешовите намене, а сугерисано је и његово редефинисање засновано на претходним теоријским истраживањима, што је у дисертацији врло јасно аргументовано и представља оригиналан допринос докторског рада.

#### **Поглавље 7: Мешовита намена на подручју града Новог Сада**

Седмо поглавље је најобимније и у целости посвећено конкретном простору истраживања – подручју града Новог Сада. Најпре су разматрана географско-административна обележја града и урбани развој, а затим и основне карактеристике – демографске, привредне и саобраћајне. На нивоу града анализирано је и актуелно стање заступљености и распрострањености намена, а такође је истражено и постојање концепта мешовите намене у урбанистичким плановима. Ради откривања специфичних веза, законитости и образаца појављивања различитих намена у простору детаљније је анализирано и 5 конкретних суседстава – Старо језгро града, Лиман 3, Грбавица, центар Сремске Каменице и Ветерничка рампа. На крају поглавља дата је опширна дискусија о резултатима са изведеним закључцима истраживања, уз изражен систематичан и критички приступ.

#### **Поглавље 8: Смернице за унапређење стратегије комбиновања намена**

На основу истакнутих закључака, у раду су дате су и препоруке за побољшање планирања мешовитих намена, како би се путем различитих механизма управљања усмерио овај процес. Дефинисан је сет мера за унапређење планирања мешовитих намена, као и конкретне мере за имплементацију редефинисаног индекса мешовите намене. Представљене су могућности примене наведених мера, али и могуће потешкоће у њиховој имплементацији у пракси.

#### **Поглавље 9: Завршне напомене и закључци**

У последњем поглављу јасно су формулисани и систематизовани закључци истраживања, предложени правци даљих истраживања, те истакнут научни допринос дисертације.

Након основног текста дисертације, дат је приказ извора коришћених у истраживању и формулисању текста дисертације. Кандидаткиња је у раду користила изузетно широк спектар научних и стручних публикација које обухватају како тематику мешовите намене, тако и шире поље урбаног планирања и сродних области. Попис илустрација, табела и графикана, као и индекс имена и појмова, омогућавају једноставнији преглед дисертације, а прилози јаснији и још детаљнији увид у обављено истраживање.

### **VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ**

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01.јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

**СУА1.1 - Реализован архитектонски објекат, ентеријер или јавни простор који је објављен или публикован у међународном часопису, монографији, каталогу или другој вишејезичној публикацији:**

**Царевић М., Томић Д.: Реализован пројекат К-15 (Нови Сад, 2015) публикован у**

међународном каталогу на српском и енглеском језику: Archi-segments 2016, Уметничка Алијанса Србије, Београд, Србија, 2016, стр. 8-9. ISBN 978-86-80520-00-1  
Пројекат приказан и на међународној изложби Archi-segments 03-17.03.2016. Београд

**СУА1.2 - Награда или откуп на међународном конкурсy:**

Атанацковић Јеличић Ј., Царевих М., Ецет Д., Јањушевић Т., Којић Р., Костреш М., Мараш И., Мараш И., Мишкељин И., Радовић М., Сладић М., Тодоров М., консултант Рапајић М. (абecedним редом). Откупна награда на отвореном, идејном, међународном конкурсy за урбанистичко-архитектонско решење дела старог центра у Сремским Карловцима и непосредног окружења / Competition for Urban and Architectural Design for Old Central Area of Sremski Karlovcі. Резултати конкурса су објављени 21. децембра 2013. године у дневном листовима „Политика“ и „Дневник“.

Конкурсно решење приказано је и на међународним изложбама:

Међународна изложба "Мрежа, архитектура, медији и технологија". Каталог на енглеском језику: Мрежа, Нови Сад, Факултет техничких наука, 2015, стр. 27-28. ISBN 978-86-7892-692-1  
Међународни салон архитектуре у Новом Саду, 03-12.2016, Нови Сад објављено у часопису DaNS бр. 81/децембар 2016, стр. 62, ISSN 0351-9775

**СУА1.5 - Учешће на међународној изложби из области архитектуре, урбанизма и дизајна са вишејезичним каталогом:**

Реба Д., Царевих М.: Small-scale Urbanism. Представљен рад на међународној изложби „On Architecture, Scale of Design from Micro to Macro“ 1-15. Децембар, 2016, Београд, Србија. Публиковано у каталогу на енглеском језику Exhibition book: Scale of Design from Micro to Macro: from furniture design to urban design, Belgrade, 2016, str. 53. ISBN 978-86-89111-13-2.  
Реба Д., Костреш М., Мараш И., Царевих М.: Урбанистичка студија обнове насеља Банатско Аранђелово, Приказано на 20. међународном Салону урбанизма 8-15. Новембар, Ниш, 2011. Објављено у двојезичном каталогу изложбе 20th International Urban Planning Exhibition / 20. Međunarodni salon urbanizma, Удружење урбаниста Србије, Ниш, 2011, стр. 07.18., ISBN 978-86-84275-26-6

**М33 - Саопштење са међународног скупа штампано у целини:**

Carević, M.: Urbanity and mixed uses of contemporary cities, 13th International scientific conference iNDiS 2015, Novi Sad, Srbija, 25-27.11.2015, Faculty of Technical Sciences, 2015, 548-555, ISBN 978-86-7892-750

Carević, M., Kostreš, M.: Mixed use as precondition for non-motorized modes, 5th international conference Towards a Humane City, Novi Sad, Srbija, 5-6.11.2015, Faculty of Technical Sciences, Department for Traffic Engineering, 2015, 227-234, ISBN: 978-86-7892-739-3

Carević, M., Kostreš, M.: Datascares – in between science, fiction and architecture, Radical spaces in between disciplines, Novi Sad, Srbija, 21-23.09.2015, Faculty of Technical Sciences, Department of architecture and urbanism, 2015, 155-161, ISBN: 978-86-7892-733-1

Bugarski Vujović, J., Carević, M.: Creating Sustainable University Through Development of Science Technology Parks, 12th International scientific conference INDIS, Novi Sad, 28-30.11.2012, Faculty of Technical Sciences, 2012, str. 764-771, ISBN 978-86-7892-453-8

Bugarski, J., Carević, M., Đerić, J.: The Possibilities of Spatial Evolution of the University of Novi Sad, III International Symposium for Students of doctoral studies in the fields of Civil Engineering, Architecture and Environmental Protection, PHIDAC Novi Sad, 21.-23.09.2011, Proceedings (ed. V. Radonjanin, N. Kurtović Folić), Faculty of Technical Sciences, 2011, str. 31-38, ISBN 978-86-7892-336-4

Carević, M., Bugarski, J., Kurtović-Folić, N.: Mixed-uses as Prerequisite of Sustainable University Campus, Junior Scientist Conference, Беч, Аустрија, април 2010, Proceedings of the Junior Scientist Conference (ed. Hans K. Kaiser and Raimund Kirner), стр. 391-392, ISBN 978-3-200-01797-9

**М34 - Саопштење са међународног скупа штампано у изводу:**

Carević, M.: Contribution to Optimisation of Land Use Planning in Cities, Regional Studies Association Annual Conference “the Great Regional Awakening: New Directions”, Даблин, Ирска, 4-7.06.2017, стр. 32

**М45 - Рад у тематском зборнику националног значаја:**

Carević, M.: A Tool for Optimization of Mixed-Use Planning, у Оптимизација архитектонског и урбанистичког планирања и пројектовања у функцији одрживог развоја Србије (ур. Н. Куртовић

Фолић и М. Кркљеш), Нови Сад, Департман за архитектуру и урбанизам, Факултет техничких наука, 2017, ISBN 9-788678-928420 – прихваћено за објављивање

Реба, Д., **Царевих М.:** Критеријуми и елементи за моделовање отворених простора урбаних блокова као детерминанте морфологије и структуре града, у Оптимизација архитектонског и урбанистичког планирања и пројектовања у функцији одрживог развоја Србије (ур. Н. Куртовић Фолић и М. Кркљеш), Нови Сад, Департман за архитектуру и урбанизам, Факултет техничких наука, 2017, ISBN 9-788678-928420 – прихваћено за објављивање

**Царевих М.:** Концепт мешовитих намена и његов значај за одрживи развој градова, у Оптимизација архитектонског и урбанистичког планирања и пројектовања у функцији одрживог развоја Србије (ур. Н. Куртовић Фолић), Нови Сад, Департман за архитектуру и урбанизам, Факултет техничких наука, 2014, стр. 273-294, ISBN 978-86-7892-661-7

Бугарски Ј., **Царевих М.**, Ђерић Ј.: Предлог стратегије за унапређење универзитетског кампуса у Новом Саду, у Унапређење стратегије обнове и коришћења јавних простора у просторном и урбанистичком планирању и пројектовању (ур. Н. Куртовић-Фолић), Нови Сад, Департман за архитектуру и урбанизам, Факултет техничких наука, 2011, стр. 147-191, ISBN 978-86-7892-254-1

## **VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА**

Разматрање савременог града кроз призму мешовитих намена омогућило је јаснији увид у функционисање урбане структуре, а овај феномен истакло као један од индикатора збивања у простору. Закључено је да је диспозиција намена оно што одређује токове и динамику људских активности у простору. Резултати истраживања су омогућили идентификацију специфичних предности развоја на принципу мешовите намене и указали на препреке које се могу јавити у имплементацији. Кроз сагледавање ширег друштвено-културолошког оквира и основних урбаних тема, као што су саобраћај, морфологија, јавни простори и урбанитет, успостављене су корелације између ових аспеката и мешовите намене. Наведене теме су такође издвојене и као својеврсни квалитативни показатељи чије поимање у контексту мешовите намене доприноси унапређењу планирања простора. Узимајући у обзир принципе планирања мешовите намене и предности које се постижу комбиновањем намена закључено је да је обухват суседства, радијуса од око 400 м, најрелевантнији просторни ниво за разматрање заступљености намена и односа међу њима. Уз то је истражено и који су нумерички показатељи релевантни како би се квантитативно одредили простори мешовите намене, где се индекс изграђености издваја као најважнији. Као један од најбитнијих резултата рада издваја се и редефинисање индекса мешовите намене, засновано на теоријским истраживањима и прилагођено суседству као просторном обухвату, те усклађено са природом развоја намена у урбаним срединама. Анализа конкретног предмета истраживања, града Новог Сада и одабраних суседстава, омогућила је разумевање околности које су довеле до тренутне диспозиције намена у граду, као и планерског односа према концепту мешовите намене и његове примене у урбанистичким плановима. Приликом анализе фрагмената, идентификоване су одређене правилности када су у питању релације између намена које се појављују у простору и других елемената, али и извесна одступања од њих, која се приписују чињеници да се процес развоја Новог Сада мењао у зависности од бројних конкретних локалних услова. Ово је јасно водило ка потврђивању једне од важних хипотеза истраживања и закључку да су обрасци заступљености и диспозиције намена у неком простору резултат друштвено-економског контекста и идеолошких принципа планирања из периода у којем су настајали. Анализа релација између образаца заступљености и комбиновања намена, као и фактора који утичу на формирање тих образаца и карактеристика које се постижу као њихов резултат, показала је сву сложеност и међузависност набројаних аспеката и истакла да стање у простору које настаје као последица деловања одређених сила, истовремено постаје и чинилац који утиче на мењање постојећег обрасца заступљености намена. Унапређење стратегије планирања намена у градовима окарактерисано је као један од приоритета одрживог развоја градова, па су на основу резултата рада, дате и препоруке за побољшање планирања мешовитих намена (подељене на опште и оперативне), а осмишљене тако да подстакну адекватно ангажовање свих учесника подједнако важних у процесу градоградње – носилаца власти, економских актера, планера и грађана – у оквиру њиховог поља деловања. Предложене мере дефинисане су кроз интегрални оквир који покрива мноштво тема одговарајући на бројна питања како би се оствариле предности развоја на принципу мешовите намене. Полазећи од резултата истраживања, докторска дисертација отвара и нове перспективе које могу усмерити правце будућих разматрања мешовите намене. Сажимајући целокупне резултате истраживања, кандидаткиња закључује да је степен мешовитости намена кључни параметар који указује на динамику активности градског простора, а предложени индекс

мешовите намене, осим што обезбеђује прецизније информације о томе у којој су мери постојећа суседства мултифункционална, може да нађе и значајну конкретну примену у процесу планирања при доношењу одлука где и како повећати диверзитет намена да би се постигло активније окружење.

#### **VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА**

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

На основу анализе докторске дисертације "Мешовите намене – кључни параметар планирања савремених градова", Комисија утврђује да је дисертација урађена систематично, добро структурирана, прецизно написана и поткрепљена квалитетним прилозима, нарочито оних које је кандидаткиња самостално приредила. Коришћен је сложен методолошки апарат, примерен комплексности проблематике, а тумачење добијених резултата је прегледно и јасно, те је оцена начина приказа и тумачења резултата истраживања веома позитивна.

#### **IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. И 4. Питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Комисија закључује да је докторска дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме ове докторске дисертације.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Дисертација садржи све битне елементе изложене у логичном следу који је дефинисан садржајем одобрене пријаве, а који су неопходни за позитивну оцену дисертације.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Докторска дисертација "Мешовите намене – кључни параметар планирања савремених градова" представља допринос:

- као истраживачки рад у којем су свеобухватно размотрени и међусобно повезани утицаји мешовитих намена и серије других урбаних феномена, чиме је омогућено формирање утемељених ставова о савременом граду као сложеном систему;
- као аналитички и синтетички базирана студија мешовитих намена у граду Новом Саду, чиме је дат прилог формирању базе истраживања конкретних простора, која у глобалном оквиру још увек није велика;
- кроз дефинисање препорука за побољшање методологије истраживања и планирања мешовитих намена, као и конкретних мера за њихову имплементацију, што отвара могућности за примену у планерској пракси са циљем креирања виталнијих и одрживијих урбаних ситуација;
- кроз редефинисање и унапређење индекса мешовите намене, што Комисија сматра најзначајнијим оригиналним доприносом дисертације.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Комисија није уочила недостатке који би утицали на резултате истраживања и укупни квалитет дисертације.

**X ПРЕДЛОГ:**

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

На основу укупне оцене докторске дисертације, која узима у обзир остварене циљеве, примењену методологију, научни и стручни допринос истраживачког рада, те објављене резултате, Комисија, са задовољством, предлаже Наставно-научном већу Факултета техничких наука и Сенату Универзитета у Новом Саду да прихвате докторску дисертацију "**Мешовите намене – кључни параметар планирања савремених градова**" кандидаткиње **Марине Царевих** и да јој се одобри јавна одбрана.

НАВЕСТИ ИМЕ И ЗВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ  
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

\_\_\_\_\_  
Др Дарко Реба, ванредни професор, председник

\_\_\_\_\_  
Др Јелена Атанацковић Јеличић, ванредни професор, члан

\_\_\_\_\_  
Др Игор Мараш, доцент, члан

\_\_\_\_\_  
Др Александра Ђукић, ванредни професор, члан

\_\_\_\_\_  
Др Милица Костреш, доцент, ментор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.